

(i) Printed Pages : 7

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

1	7	5	1	7
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	6
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 6th Semester

(2056)

ECONOMICS

Paper : Indian Economy (In All Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (i) Attempt **five** questions in all. Question No. I is compulsory. Attempt **one** question from each Unit I, II, III & IV.

(ii) For private candidates, who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

I. Attempt any **nine** of the following:

(i) Is India a developing country or developed country?

(ii) Explain scientific method of cultivation.

(iii) Write note on zamindari system.

(iv) Write a note on liberalisation of Indian economy.

(v) Explain the problems of Cotton textile industry in India.

17517/PG-16630

1

[Turn over

- (vi) Define cottage industries.
- (vii) What is tax evasion?
- (viii) Write a note on federal finance of India.
- (ix) What is export promotion?
- (x) What do you mean by stagflation?
- (xi) What is MGNREGA?
- (xii) What do you mean by consumer protection? $9 \times 2 = 18$

UNIT-I

- II. On which grounds is Indian agriculture still regarded to be backward? Mention causes for its backwardness. 18
- III. What do you mean by Green Revolution? Critically examine the economic, social, and environmental effects of Green Revolution. 18

UNIT-II

- IV. Give an account of the growth of small-scale industries in India. Explain their importance in the Indian economy. 18
- V. Discuss the main features of the industrial policy of 1991. What are the important changes introduced in this policy? 18

UNIT-III

- VI. Discuss the main features of multinational corporations. What are their advantages for the host country? 18

VII. Analyse the causes of the adverse balance of payments of India.
How is it corrected? 18

UNIT-IV

VIII. Discuss the achievements and failures of economic planning in India. 18

IX. Do you think with a higher economic growth rate, the level of poverty will go down in India? Also, suggest an action plan to reduce poverty in India. 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ)

ਨੋਟ :- (i) ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਇਕਾਈ I, II, III ਅਤੇ IV ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(ii) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੇਪਰ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ ਤਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

I. ਕਿਸੇ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਓ:

(i) ਕੀ ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼?

(ii) ਖੇਤੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(iii) ਜ਼ਮੀਨਦਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

(iv) ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

(v) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(vi) ਕਾਟੇਜ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

(vii) ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਕੀ ਹੈ?

(viii) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਘੀ ਵਿੱਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

(ix) ਨਿਰਯਾਤ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਕੀ ਹੈ?

(x) ਸਟੈਗਫਲੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(xi) ਮਨਰੇਗਾ ਕੀ ਹੈ?

(xii) ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? 9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

II. ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਕਿਹੜੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਛਤਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਪਛਤੋਪਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ। 18

III. ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

IV. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ। ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੋ। 18

V. 1991 ਦੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ? 18

ਯੂਨਿਟ-III

VI. ਬਹੁ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀ ਫਾਇਦੇ ਹਨ? 18

VII. ਭਾਰਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਮਾੜੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। ਇਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? 18

ਯੂਨਿਟ-IV

VIII. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

IX. ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਘੱਟ ਜਾਵੇਗਾ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ। 18

(ਹਿੰਦੀ ਸਾਧਯਮ)

ਨੋਟ :- (i) ਕੁਲ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ I ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ। ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਯੂਨਿਟ I, II, III ਔਰ IV ਮੇਂ ਸੇ ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(ii) ਨਿਜੀ ਤਮਮੀਦਵਾਰੋਂ ਕੇ ਲਿਏ, ਜਿਨਕਾ ਆਂਤਰਿਕ ਮੂਲਯਾਂਕਨ ਕੇ ਲਿਏ ਪਹਲੇ ਮੂਲਯਾਂਕਨ ਨਹੀਂ ਕਿਆ ਗਯਾ ਹੈ, ਤਨਕੇ ਦੁਵਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਂਕ ਆਨੁਪਾਤਿਕ ਰੂਪ ਸੇ ਆਂਤਰਿਕ ਮੂਲਯਾਂਕਨ ਕੇ ਬਦਲੇ ਮੇਂ ਪੇਪਰ ਕੇ ਅਧਿਕਤਮ ਅਂਕ ਤਕ ਬਢਾ ਦਿਏ ਜਾਏਗੇ।

I. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਸੀ ਭੀ ਨੌ ਕਾ ਪ੍ਰਯਾਸ ਕਰੋ:

(i) ਕਯਾ ਭਾਰਤ ਏਕ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਯਾ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼?

(ii) ਖੇਤੀ ਕੀ ਵੈਜ਼ਾਨਿਕ ਵਿਧਿ ਕਾ ਵਰਨਨ ਕੀਜਿਏ।

(iii) ਜਮੀਂਦਾਰੀ ਵਯਵਸਥਾ ਪਰ ਟਿਪ੍ਪਣੀ ਲਿਖਿਏ।

(iv) ਭਾਰਤੀਯ ਅਰਥਵਯਵਸਥਾ ਕੇ ਤਦਾਰੀਕਰਣ ਪਰ ਟਿਪ੍ਪਣੀ ਲਿਖਿਏ।

(v) ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਸੂਤੀ ਵਸ਼ਟਰ ਤਦਯੋਗ ਕੀ ਸਮਸਯਾਔਂ ਕਾ ਵਰਨਨ ਕੀਜਿਏ।

(vi) कुटीर उद्योगों को परिभाषित कीजिए।

(vii) कर चोरी क्या है?

(viii) भारत के संघीय वित्त पर टिप्पणी लिखिए।

(ix) निर्यात प्रोत्साहन क्या है?

(x) मुद्रास्फीति और आर्थिक मंदी से आपका क्या तात्पर्य है?

(xi) MGNREGA क्या है?

(xii) उपभोक्ता संरक्षण से आपका क्या तात्पर्य है। $9 \times 2 = 18$

यूनिट : I

II. किन आधारों पर भारतीय कृषि को आज भी पिछड़ा माना जाता है? इसके पिछड़ेपन के कारणों का उल्लेख कीजिए। 18

III. हरित क्रांति से आपका क्या तात्पर्य है? हरित क्रांति के आर्थिक, सामाजिक और पर्यावरणीय प्रभावों का आलोचनात्मक विश्लेषण कीजिए। 18

यूनिट : II

IV. भारत में लघु उद्योगों के विकास का विवरण दीजिए। भारतीय अर्थव्यवस्था में इनके महत्व को स्पष्ट कीजिए। 18

V. 1991 की औद्योगिक नीति की प्रमुख विशेषताओं पर चर्चा कीजिए। इस नीति में किए गए महत्वपूर्ण परिवर्तन क्या हैं? 18

यूनिट : III

VI. बहुराष्ट्रीय निगमों की मुख्य विशेषताओं पर चर्चा कीजिए। मेजबान देश के लिए इनके क्या लाभ हैं? 18

VII. भारत के प्रतिकूल भुगतान संतुलन के कारणों का विश्लेषण कीजिए।
इसे कैसे सुधारा जा सकता है?

18

यूनिट : IV

VIII. भारत में आर्थिक नियोजन की उपलब्धियों और असफलताओं पर चर्चा कीजिए।

18

IX. क्या आपको लगता है कि उच्च आर्थिक विकास दर के साथ भारत में गरीबी का स्तर कम होगा? साथ ही, भारत में गरीबी कम करने के लिए कार्य योजना का सुझाव दीजिए।

18